

DUKKEVOGN FRA FEINS MAGASIN

Dukkevognen kommer fra Feins Magasin i Stavanger, en forretning som forsvant under 2. verdenskrig da den jødiske innehaveren Julius Fein ble arrestert og drept. Fra september 2009 ble den utstilt i "Barn og krig" på Norsk Barnemuseum.

En drøm å tenke tilbake på

Dukkevognen ble gitt i gave til Liv Helén Larsen (nå Liv Dypvåg) i 1936 da hun var seks år gammel. Den ble kjøpt i Feins Magasin i Østervåg 15 i Stavanger.

"I 1. etasje var det kortevarer som blant annet gymdrakter, silkedrakter, koppestell og sanitetsbind. Til høyre var det en trapp. Opp den trappen var lekene. Det er en drøm å tenke tilbake på. Et syn av dukker og dukkevogner. I 2. etasje innerst til høyre hadde Julius Fein sitt kontor." (Liv Dypvåg, f. 1930)

Foto: Norsk Barnemuseum / Stavanger Museum.

Østervåg 1936.

Foto: Anders Bærheims arkiv.
Statsarkivet i Stavanger.

Julius Fein drev Feins Magasin fra 1931 til 1941. Fra 1911 drev han butikken Berliner Bazaren, også kalt Femtenøresbasaren i de samme lokalene.

Familien Fein og nabojenten Liv

Julius Fein var gift med Rösi. De bodde i Figgjogaten 11 på Storhaug. Fra 1938 bodde de sammen med Rösi sin søster, Jeanette Reichwald, som kom til Stavanger som jødisk flyktning fra Østerrike sammen med sin mann og en av sønnene deres Hans. Sønnen Wilhelm bodde der allerede. Han flyktet to år tidligere og var blitt adoptert av ekteparet Fein. Liv Dypvåg bodde i nabohuset, nummer 9, og husker at Wilhelm kom over hekken for å få norskundervisning av hennes mor.

Grandonkelens butikk

Broren, Hans, flyttet til Skånevik i Sunnhordaland. Her bodde han sammen med sin kone Edith, datter av den kjente jøden Moritz Rabinowitz og sønnen Harry. Harry ble født i november 1940 og fikk knapt oppleve butikken til sin grandonkel. Han ble arrestert og sendt til Auschwitz bare to år gammel. 3. mars 1943 ble han, sammen med sin gravide mor, farmor, Janette Reichwald og Julius sin kone Rösi, avkledd og jaget inn i gasskammeret.

Forretningsmannen Julius Fein

Julius var født i Litauen 15. mai 1885. Han kom til Norge i 1904 og var en av de første jødene som bosatte seg i Stavanger. Etter to år hos sin bror som drev butikk i Arendal, startet han egen butikk i Tønsberg som han drev fram til 1910. Fra Tønsberg flyttet han til Stavanger hvor han åpnet Berliner Basaren i 1911. I 1917 giftet han seg med Rösi som han traff på en reise i Tyskland. Da hun flyttet til Stavanger, startet hun en agenturforretning i det samme lokalet. Den første tiden bodde de i en leilighet over butikken sammen med Julius sin bror Nathan, før de flyttet til hans andre bror Elias i Kaptein Langes gate 24 på Vålånd.

Slektingene til Julius Fein, Hans Reichwald med konen Edith Rabinowitz og lille Harry.
Foto: Haugalandmuseene

I 1931, samme år som Julius åpnet Feins Magasin, fikk Julius og Rösi sin egen leilighet i Figgjogaten 11 på Storhaug. På denne tiden åpnet også Julius en forretning med samme navn i Kristiansand.

Feins Magasin blir stengt og Julius Fein blir drept

9. april 1941 stengte det tyske sikkerhetspolitiet Feins Magasin. Julius ble arrestert og fratatt retten til å drive forretning. Etter at Julius ble løslatt sommeren 1941 flyttet Fein og Reichwald til fjellgården Brådland i Frafjord.

På fjellgården Brådland i Frafjord sommeren 1941.
Fra venstre: Hans og Edith. Harry er på armen til sin farmor Jeanette. Rösi og Julius Fein står bak.
Foto: Gjesdal gards- og ættesoga bd 1/ Gjesdal kommune

26. oktober 1942 ble Julius igjen arrestert, denne gangen som ledd i en massearrestasjon mot jødiske menn. Han ble ført fra Frafjord til et fengsel på Lagårdsveien i Stavanger. 30. oktober ble han sammen med flere andre mannlige jøder fra Rogaland transportert til Berg interneringsleir ved Tønsberg. 26. november ble de ført med fangeskipet D/S Donau til Tyskland og videre med tog til Auschwitz. Julius Fein ble drept i februar 1943.

Av Hege Stormark, desember 2009.

Kilder:

Intervju med Liv Dypvåg, f. 1930
Sæland, Frode(2009): *Herman Beckers krig*, Oslo